

Viialan hautausmaa ja kirkkopuisto

YHTEISMUISTOMERKIT

Elävän veden lähde 1987



"Elävän veden lähde", taiteilija Sirkka Kiviranta 1987.

Kunta	Akaa
Vanha kunta	Viiala
Nimi	Elävän veden lähde
Paikka	Viialan kirkkopuisto
Osoite	Nordintie 3
Omistaja	Akaan seurakunta
Kohdetyyppi	mosaiikki, suihkukaivo/-lähde, monumentaaliveistos
Ajoitus	1986-1987
Julkistamispäivä	07.06.1987
Inventointipäivä	09.08.2017
Taiteilija	Kiviranta, Sirkka
Lahjoittaja	Liisa Perisalo
Korkeus	200 cm
Päämateriaalit	Muu
Materiaalitarkenne	Fiber-betoni
Kuntomääritykset	Hyvä
Lisätiedot	Alkuperäisessä suunnitelmassa vesi tulee hahmon kädessä olevasta maljasta

Kulttuurihistorialliset arvot

Taiteilija Sirkka Kivirannan "Äitikirkko" -veistos (1986) ja siihen liittyvä kirkkoherra Arvi Kuoppalan suunnittelema allas. Altaan pohjassa kala-mosaiikkeja (2004). Teoksella on itsenäistä taide- ja tyylihistoriallista arvoa sekä ympäristöarvoa.

HISTORIA

Kirkon pihamaalle oli toivottu suihkulähdettä jo pitkään. Erityisesti Viialan seurakunnan kirkkoherra Matti Koskela, joka oli ollut voimakas hahmo Viialan kirkon (1950) rakennushankkeessa, oli toivonut suihkulähdettä. Koskela toimi kirkkoherrana 1947 lähtien. Hän ei aivan ehtinyt nähdä teoksen valmistumista ennen kuolemaansa 1986.

Teoksen lahjoitti Viialasta kotoisin oleva hotelli-ravintoloitsija Liisa Perisalo. Hän asui ja työskenteli Kööpenhaminassa ja näki siellä näyttelyssä pienemmän version veistoksesta. Hän kiinnostui työstä ja halusi lahjoittaa teoksen vanhempiensa kotiseurakuntaan Viialaan. Liisa Perisalon isä Matti Perisalo työskenteli pitkään Viialan viilatehtaassa ylimestarina ja äiti Aura Perisalo (k.16.3.1987) kirjastonhoitajana. Perisalot olivat aktiivisesti mukana Viialan kirkon rakennushankkeessa. Heidät on haudattu Viialan hautausmaalle 1985 ja 1987.

Veistoksen on suunnitellut taiteilija Sirkka Kiviranta (s.1941). Kiviranta on Salon taiteilijaseuran jäsen, kuvanveistäjä ja ympäristötaiteilija. Veistoksen ympärillä olevan altaan suunnitteli kirkkoherra Arvi Kuoppala. Altaan pohjassa olevat kaksi sinistä mosaiikkikalaa lisättiin myöhemmin altaan korjaustöiden yhteydessä 2004.

Alun perin vesi suihkusi veistoksen hahmon kädessä olevasta maljasta. Taiteilija kuvaili aihetta "Varpaillaan vedessä seisova naishahmo, jonka käsissä olevasta maljasta virtailee hiljakseen vettä lähteeseen" (S.Kiviranta 1986). Teoksen symboliikkana oli "äitikirKKo, joka juottaa elävällä vedellä lapsiansa" (A.Kuoppala 1987). Toimintaongelmien vuoksi veistoksen sisällä kulkeva vesijohto piti kuitenkin sulkea korjausten yhteydessä. Veistoksen altaassa on nykyisin pieni suihkulähde edustamassa virtaavaa, "elävää" vettä.

Viialan kirkon pihalla sijaitseva suihkulähdeteos paljastettiin 7.6.1987. Teoksen paljasti kirkkoherra Arvi Kuoppala, joka muisteli paljastustilaisuudessa edeltäjänsä toivetta ja kiitti teoksen lahjoittajaa.

KUVAUS

Teos on kubistisesti tyylielty, seisova betoninen naishahmo, jonka kädet kaartuvat etupuolelle. Veistoksen ympärillä on aaltoilevan soikion muotoinen suihkulähde. Suihkulähteen pohjalle on myöhemmin lisätty kaksi mosaiikkikalaa ja suihkuava vesi. Rauhallinen ja harmoninen teos asettuu kauniisti kirkkopuistoon, kiinnittäen heti kirkkoon ja hautausmaalle tulijan huomion.

YMPÄRISTÖ

Suihkulähdeteos sijaitsee Viialan kirkon (Jaakko Tähtinen 1950) pääovien läheisyydessä Viialan kirkkopuistossa. Puisto on avara nurmikenttä, jossa on puita ja istutuksia. Elävä vesi -teos näkyy heti Keskuskadulta kirkolle saavuttaessa kirkkoa vastapäätä vasemmalla.

Teos on kirkon eteläpuolella. Teoksen lähiympäristössä on avaraa tilaa ja istutuksina mm. ruusupensaita. Teosta ympäröi liuskekivetetty alue.

Kirjalliset lähteet	Kirsti Käen muistiinpanot, luettu 2017 Akaan Seutu 15.8.2008 Juhani Valli ja Antti Kukila, Akaan patsaat ja muistomerkit 2016
Suulliset lähteet	Kirsti Käki, Viiala-seura 3.8.2017 Annukka Kallioinen, opas, Viialan hautausmaakierrosten pitäjä 3.8.2017



Viialan kirkkopuistossa sijaitseva Elävän veden lähde on kaunis suihkulähdeteos.



Veistoksen yhteydessä olevan vesialtaan suunnitteli kirkkoherra Arvi Kuoppala 1987. Altaassa olevat mosaiikkikalat lisättiin myöhemmin korjausten yhteydessä (2004).

Veteraanikivi 1998



Viialan Lions Clubin lahjoittama Sotaveteraanien muistokivi Viialan kirkkopuistossa. Muistomerkki paljastettiin 1998.

Kunta	Akaa
Vanha kunta	Viiala
Nimi	Veteraanikivi
Paikka	Viialan kirkkopuisto
Osoite	Nordintie 3
Omistaja	Akaan seurakunta
Kohdetyyppi	muistokivi
Julkistamispäivä	29.11.1998
Inventointipäivä	03.08.2017
Päämateriaalit	Kivi, Metall
Materiaalitarkenne	luonnonkivi, metalliset teksti ja tammenlehvä
Rahoittaja	Viialan Lions-club (Viialan veteraanikivitoimikunta)

HISTORIA

Muistokiven hankkimiseksi perustettiin Viialan Lions Clubin toimesta veteraanikivitoimikunta. Toimikunta sai Puolustusministeriöltä luvan hakea kiven sotien tapahtumapaikalta. Muistomerkiksi valittu kivi on panssariestikivi Enon Harpatinvaarasta, talvisodan taistelupaikalta.

Viialan kirkkopuiston sotaveteraaneille omistettu muistokivi paljastettiin kirkkopuistossa 29.11.1998. Muistokiven paljastustilaisuudessa Lions Club luovutti muistomerkin Veteraanijärjestöille, joka puolestaan luovutti sen edelleen Viialan seurakunnalle hoidettavaksi.

KUVAUS

Muistokivi on kolmion muotoinen luonnonkivi. Muistokiveen on lisätty teksti "Sotaveteraanit 1939-1945" ja metallinen tammenlehti, sotaveteraanien tunnus (kts.lisätiedot). Kiven taakse on kiinnitetty metallilaatta, jossa lukee "Panssariestekivi entiseltä sotatoimialueelta Enon kunnan Harpatinvaarasta LC Viiala 1998"

YMPÄRISTÖ

Veteraanikivi sijaitsee Viialan kirkkopuistossa, lähellä hautausmaan pääporttia. Teoksen ympärillä on avara nurmikenttä. Muistomerkillä johtaa sorapintainen käytävä ja sen ympärillä on istutuksia. Kirkkopuistossa sijaitsee myös Elävä vesi -suihkulähdeteos (Sirikka Kiviranta 1987).

Lisätiedot:

Tammenlehtätunnus

Vuonna 1986 valtioneuvosto nimesi huhtikuun 27. päivän kansalliseksi veteraanipäiväksi ja määräsi sen yleiseksi liputuspäiväksi. Kansallista veteraanipäivää vietetään Lapin sodan päättymisen vuosipäivänä muistoksi siitä, että aseet rintamillamme vaikenivat ja viimeinen saksalainen poistui maastamme 27.4.1945. Veteraanipäivän nimeäminen oli valtiollan tunnustus maan itsenäisyyden puolustajille.

Sotiemme veteraanit saivat vuonna 1986 valtiollan julkisen tunnustuksen, jo antiikin ajoilta peräisin olevan tammenlehtätunnuksen. Tammenlehti symboloi urheutta. Ehdotuksen tammenlehtätunnuksesta teki kenraaliluutnantti R. W. Stewen. Ensimmäinen Tammenlehti luovutettiin tasavallan presidentti Mauno Koivistolle 21.2.1986. Merkki saavutti nopeasti suuren suosion veteraanien keskuudessa.

Veteraanipäivää vietettiin ensimmäisen kerran vuonna 1987, Suomen itsenäisyyden 70-vuotisjuhlavuonna. Seuraavana vuonna valtioneuvosto päätti, että kansallista veteraanipäivää vietetään vuosittain.

<http://www.mikkeli.fi/tietoa-mikkelista/veteraanipaiva-2742014/tammenlehtatunnus> (luettu 11.8.2017)



Muistomerkki on panssariestekivi Enon Harpatinvaarasta. Etupuolella on Sotaveteraanien tunnus, tammenlehti ja teksti "Sotaveteraanit 1939-1945".

Sankarimuistomerkki ja sankarihautausmaa 1947



Viialan sankarihautausmaa ja Sankarimuistomerkki. Suunnittelija on hautausmaa-arkkitehti, kuvanveistäjä Ilmari Wirkkala (1890-1973).

Kunta	Akaa
Vanha kunta	Viiala
Nimi	Sankarimuistomerkki ja sankarihautausmaa Viiala
Osoite	Nordintie 3
Omistaja	Akaan seurakunta
Kohdetyyppi	muistokivi, monumentaaliveistos
Valmistusaika-arvion alku	1947
Julkistamispäivä	20.06.1948
Leveys	61 cm
Korkeus	270 cm
Syvyys	20 cm
Lisämitta J	alusta korkeus 20 cm, leveys 120 cm, syvyys 60 cm
Päämateriaalit	Kivi
Materiaalitarkenne	Vehmaan punainen graniitti
Taiteilijan sukunimi	Wirkkala
Taiteilijan etunimi	Ilmari
Rahoittaja	Viialan kunta , Viialan seurakunta

HISTORIA

Viialan sankarimuistomerkin ja sankarihautausmaan on suunnitellut kuvanveistäjä, taiteilija, hautausmaarakkitehti Ilmari Wirkkala (1890 - 1973). Alkuperäisessä suunnitelmassa (1947) sankarihauta-alueelle johtaa kaariportti, jota jätettiin toteuttamatta. Wirkkala suunnitteli sankarimuistomerkin, muistokivet ja alueen kokonaisuuden. Sankarihautausmaalle on haudattu 101 kaatunutta (tieto M.Koskela 1974). Viialan sankarimuistomerkki paljastettiin 20.6.1948.

Ilmari Wirkkala teki uransa aikana suunnitelmia noin 1300 hautausmaalle eri puolilla Suomea. Hän piirsi kappeleita ja kirkkoja ja antoi seurakunnille yksityiskohtaisia ohjeita alueiden vaalimisesta ja hoitamisesta. Ilmari Wirkkala on suunnitellut Akaassa mm. Kylmäkosken vanhojen kirkkojen muistomerkin (1951) ja Toijalan sankarihautausmaan muistokivet.

KUVAUS

Sankarimuistomerkki on noin kolme metriä korkea, Vehmaan punaisesta graniitista valmistettu pystykivi. Muistomerkin pinta on karkeaksi hakattu ja alla on leveä, punagraniittinen peruskivi. Kiven yläosassa on ympyrä, jossa on vuosiluvut 1939 - 1940, 1941-1944 ja neljä ikuisuus-symbolia. Ympyrän keskellä on reliefinä risti, ruusuke ja tähti. Muistomerkin keskiosassa on kaiverrettuna teksti *"Sen suurempaa rakkautta ei ole kenelläkään, kuin että antaa henkensä ystäviensä edestä."* Joh. 15:13.

Sankarihautojen muistomerkkeinä on punagraniittiset, makaavat muistokivet. Muistokivien tekstit on kaiverrettu ja kullattu. Yksi muistokivistä on omistettu tuntemattoman sotilaan muistolle. Kivessä on teksti *"Tuntematon sotilas Dulce et decorum est Pro Patria mori!"*. (kts.lisätiedot)

YMPÄRISTÖ

Viialan sankarihautausmaa (osasto S) sijaitsee hautausmaan vanhalla alueella, osastojen B ja D keskellä. Sankarihautausmaan alue on rajattu tiheällä kuusiaidalla. Alueelle johtaa itä-länsi-suuntainen käytävä Viialan kirkon puoleiselta pääportilta.

Sankarimuistomerkki on sankarihautausmaan eteläsivulla. Muistomerkin molemmin puolin on kuusiaita ja sitä kohti vie pääkäytävältä lyhyt käytävä. Alueen kaakkoiskulmassa on suuri kuusi.

Sankarihautojen muistomerkit sijoittuvat etelä-pohjoissuuntaisiin riveihin pääkäytävän molemmin puolin. Käytävän eteläpuolella on kuusi muistomerkkiriviä ja pohjoispuolella kaksi. Eteläpuoleisen alueen keskuksena on sankarimuistomerkki. Pohjoispuoleiset muistokivet asettuvat suuren kuusen kohdalle ja niiden vieressä on kuusiaidalla rajattu muistelupaikka penkkeineen.

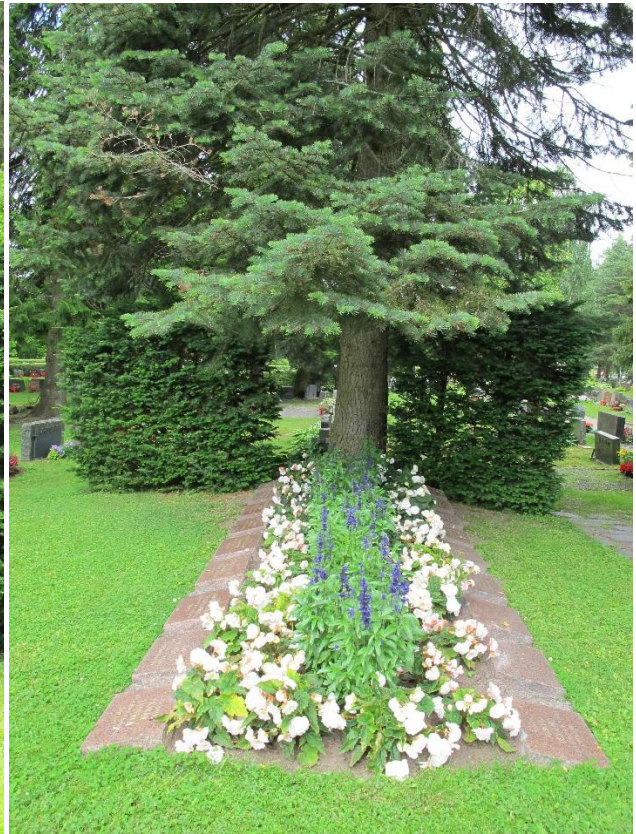
Lisätiedot

Pro Patria (suom. Isänmaan puolesta) on latinankielinen sanonta, jolla viitataan isänmaan puolesta kuolemiseen, yleensä sodassa. Se on lyhenne roomalaisen runoilija Horatiuksen säkeestä Dulce et decorum est pro patria mori, joka tarkoittaa suomeksi "Suloinen ja kunniakas on kuolema isänmaan puolesta". Horatius oli puolestaan lainannut sen spartalaiselta elegiarunoilijalta Tyrtaiokselta. Sanat Pro Patria esiintyvät usein sankarihautoilla olevissa muistomerkeissä ja sodassa kuolleille omistetuissa muistotauluissa.

[https://fi.wikipedia.org/wiki/Pro_Patria_\(fraasi\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Pro_Patria_(fraasi))

Kirjalliset lähteet

Koskela, Matti. Viialan kehitys omaksi seurakunnaksi. Toijala 1974.



Vasemmalla Ilmari Wirkkalan suunnittelema Sankarimuistomerkki (1947). Oikealla sankarihautausmaan muistomerkkejä käytävän pohjoispuolella.



Vasemmalla Sankarihautausmaan muistomerkkejä pääkäytävän eteläpuolella. Oikealla Tuntemattoman sotilaan muistomerkki.

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki 1955



Taiteilija Kirsti Liimataisen suunnittelema Karjalaan jääneiden muistomerkki.

Kunta	Akaa
Vanha kunta	Viiala
Nimi	Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki
Paikka	Viialan hautausmaa
Osoite	Nordintie 3
Omistaja	Akaan seurakunta
Kohdetyyppi	reliefi, monumentaaliveistos
Aika-arvion alku	1952
Julkistamispäivä	21.08.1955
Inventointipäivä	03.08.2017
Taiteilijan sukunimi	Liimatainen
Taiteilijan etunimi	Kirsti
Rahoittaja	Viialan Karjalaiset ry

HISTORIA

Viialan Karjalaiset perustettiin 1947. Toiminnan tarkoitus oli olla yhdysseinenä Viialaan sijoitettujen noin 450 karjalaisen kesken. Viialaan sijoitettiin aluksi maanviljelyväestöä Sakkolasta ja tehdasväestöä Harlusta. Myöhemmin asukkaita tuli lähes kaikista luovutetun alueen kylistä ja kaupungeista.

1950-luvulla useilla Suomen paikkakunnilla, minne karjalaista siirtoväkeä oli sijoittunut, alettiin pystyttää muistomerkkejä Karjalaan jääneiden vainajien muistolle. Viialan Karjalaiset tekivät samoin ja järjestivät keräyksen muistomerkin rahoittamiseksi. Rahoitusta kerättiin vain karjalaisten keskuudesta. Seuran silloinen puhemies Eero Kirves oli asiassa aktiivisesti mukana. Viialan seurakunta lupasi muistomerkille paikan hautausmaalta ja patsaan perustustyöt.

Viialan Karjalaseura valitsi Karjalaliiton patsasmalleista taiteilija Kirsti Liimataisen vuonna 1952 suunnitteleman mallin. Patsaan paljastusjuhla pidettiin 21.8.1955.

KUVAUS

Muistomerkki on kiiltäväksi hiottu, leveä vaakakivi, jonka vasemmassa päädyssä on pystykivi. Pystykivessä on reliefinä kaksi ylös kohotettua kättä ja niiden yläpuolella kruunu. Pystykiven vasemmalla puolella on jykevä kivimalja. Vaakakivessä on kaiverrettu risti ja oikeassa päädyssä teksti "Karjalassa ikiuntaan nukkuvien muistolle. Siellä nyt he kanneltansa riemuissansa karitsalle soittavat". Muistomerkin kuva-aihe on toisinto Karjalan vaakunasta.

KARJALAN VAAKUNA

Karjalan vaakunan punaisessa kentässä on kultainen kruunu ja sen alapuolella kaksi esiin työntyvää, toisiaan vastaan iskevää käsivartta, joista oikea, haarniskoitu pitelee miekkaa ja vasen, rengaspanssarin peittämä paljaassa kädessä käyrää sapelia; kaikki hopeaa; paitsi aseiden kahvat ja haarniskan liitosvanteet kultaa.

Karjalan vaakuna tunnetaan vuodelta 1562, jolloin Suomen maakunnat saivat oman tunnuksen. Karjalan vaakunan kaksi käsivartta ilmensivät Karjalan rajamaakunta-asemaa. Vaakunasta tehtyjen selitysten mukaan kruunu kuvaa Karjalaa, josta länsi ja itä kiistelevät. Vastakkain olevat miekka ja sapeli kuvaavat länttä ja itää, kahta eri kulttuuripiiriä, joiden vaikutusalueella Karjala sijaitsee.

Karjalan vaakunasta tuli Pohjois-Karjalan maakuntavaakuna toisen maailman sodan jälkeen. Karjalan vaakuna on myös osana Etelä-Karjalan läänin vaakunaa.

(Lähde: https://www.karjalanliitto.fi/karjala_ja_karjalaisuus/karjalan_tunnukset)

YMPÄRISTÖ

Muistomerkki sijaitsee Viialan hautausmaan eteläreunalla, osasto A:n eteläpuolella. Teos on sijoitettu pienen kumpareen päälle korkeiden mäntyjen katveeseen. Teos on hieman huomaamaton ja näkyy parhaiten rivien 5 ja 6 väliseltä käytävältä. Muistomerkin edustalla on nurmikkoa, ympärillä alppiruusuja ja havuja. Etupuolella on liuskekiviä ja leveä istutusalue, jota seurakunta hoitaa. Kumpareella kasvaa mm. korkeita mäntyjä ja kuusia. Muistomerkki on valaistu.

Kirjalliset lähteet

Kirsti Käki muistiinpanot, painamaton lähde.
(Viialan Sanomat 1955, Karjala-lehti 1955, Karjalan liitto)



Karjalaan jääneiden muistomerkki sijaitsee pienellä kummulla hautausmaan eteläpuolella.

Muistolehto 1989



Viialan hautausmaan Muistolehdon on suunnitellut Ero Kökkö 1989.

HISTORIA

Viialan hautausmaan keskivaiheilla sijaitseva laajennusosa vihittiin käyttöön 17.9.1989. Laajennusosan vihki lääninrovasti Antti Lehtipuu. Uusissa osastoissa oli yhteensä 1000 uutta hautasijaa eli noin 500 hautapaikkaa. Laajennusosan valmistuminen tuli tarpeeseen, sillä seurakunnalla oli silloin ainoastaan neljä vapaata hautapaikkaa. Hautapaikkojen arveltiin riittävän vuoteen 2015 asti. Laajennusosan suunnitteli Jaakko Wegelius, joka on hämeenlinnalainen hautausmaihin erikoistunut hortonomi.

Vihkitilaisuus pidettiin uuden osan keskellä muistolehdossa. Muistolehto oli Viialan hautausmaan ensimmäinen tuhkatuille vainajille tarkoitettu alue. Muistolehdon seinämät suunnitteli opettaja Ero Kökkö ja suunnitelmien pohjalta piirustukset teki DI Markku Kailanto. Muistolehdon betoniseinämään lisättiin Ero Kökön ehdotuksesta risti, liuskekiviosa sepeleille tai kynttilöille sekä istutuksia vuonna 1995.

KUVAUS

Uurnalehto koostuu kolmesta betoniseinämästä, joiden keskellä on pieni nurmialue. Keskikäytävän puoleisessa seinämässä on paikat vainajien nimilaatoille. Luoteiskulmassa olevassa seinämässä on risti ja teksti *"Jumala tuo esiin sen, minkä aika on vienyt"* Saarn.3:15. Seinämän edustalla on paikka muistosepeleille. Itäpuolen seinämä rajaa aluetta ja sen päädyssä on kastelualtaat.



Muistolehdon risti ja sen edustan liuskekivipenkki lisättiin 1995. Muistolehto on betoniseinämien kehystämä nurmialue hautausmaan pohjoissivulla.

Muualle haudattujen muistokivi 2012



Muualle haudattujen muistomerkki 2012

HISTORIA

Muistolehdon suunnitellut opettaja Eero Kökkö ehdotti suunnitelmassaan 1995 Muualle haudattujen muistopaikaksi muistolehdon seinämään kiinnitettävää ristiä ja sen edustalle sijoitettavaa kynttilätasoa. Risti ja kynttilätaso lisättiin Kökön ehdottamalle paikalle muutoin pelkistettyyn, betoniseinämien rajaamaan muistolehtoon. Muistolehdon tasoa käytettiin kuitenkin myös seppeleiden laskupaikkana hautauksissa. Seurakuntalaisten taholta tuli paljon toiveita erillisestä muistopaikasta, koska monen omaiset oli haudattu muualle. Akaan seurakunta pystytti Muualle haudattujen muistomerkin Muistolehdon läheisyyteen 2012.



KUVAUS

Muualle haudattujen muistokivi on kolmion muotoinen luonnonkivi, jonka alla on suorakulmainen peruskivi. Peruskivessä on koloja kynttilöiden paikoiksi ja tilaa kukille. Muistokiven etupuolella on metallisin irtokirjaimin teksti "Muualle haudattujen muistolle". Muistokiven on valmistanut Muistokivi Kaila Lempäälästä.

YMPÄRISTÖ

Muualle haudattujen muistomerkki sijaitsee Viialan hautausmaan keskiosassa. Sinne johtaa käytävä suoraan kirkonpuoleiselta parkkipaikalta. Muistokivi on käytävän oikealla puolella. Muistokiven vieressä kasvaa kolme suurta koivua ja se asettuu kauniisti ympäristöönsä.